

T. C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
MESLEK YÜKSEKOKULU
HUKUK BÖLÜMÜ
ADALET PROGRAMI

**PARA ALACAKLARI BAKIMINDAN
GENEL HACİZ YOLUYLA
İLAMSIZ İCRA TAKİBİ**
(Yönlendirilmiş Çalışma)

Hazırlayan: Medeni Genel

İstanbul, 2019

T. C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
MESLEK YÜKSEKOKULU
HUKUK BÖLÜMÜ
ADALET PROGRAMI

**PARA ALACAKLARI BAKIMINDAN
GENEL HACİZ YOLUYLA
İLAMSIZ İCRA TAKİBİ**
(Yönlendirilmiş Çalışma)

Hazırlayan:
Medeni Genel

Öğrenci No:
17060930092

Danışman:
Öğr. Gör. Tülay Özgül

İstanbul, 2019

YEMİN METNİ

Yönlendirilmiş çalışma olarak sunduğum “Para Alacakları Bakımından Genel Haciz Yoluyla İlamsız İcra Takibi” başlıklı çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 01.03.2019

Medeni Genel

ÖZET

Konu Adı: Para Alacakları Bakımından Genel Haciz Yoluyla İlamsız İcra Takibi

Yönlendirilmiş Çalışmayı Hazırlayan: Medeni Genel

Bu çalışmada, para alacakları bakımından genel haciz yoluyla ilamsız icra takibi incelenmektedir. Para alacakları bakımından genel haciz yoluyla ilamsız icra takibi takip talebiyle başlayan, ödeme emri, haciz, paraya çevirme ile devam eden ve paraların ödenmesi veya paylaşılmasıyla son bulan bir süreçtir. Bu sürecin içerisinde tarafların hak kaybı yaşamamak için bilmesi gereken pek çok işlem bulunmaktadır.

Para alacakları bakımından genel haciz yoluyla ilamsız icra takibi, en çok başvurulan takip yoludur. 2018 yılı verilerine göre Türkiye’de yaklaşık 20 milyon icra takip dosyası bulunması ve bu dosyaların çoğunluğunun para alacakları için ilamsız icra takibi olması bu konunun önemini ortaya koymaktadır.

İcra takibi yapan ya da hakkında icra takibi başlamış pek çok insan hak ve yükümlüklerini bilmemektedirler. Bu sebeple çok fazla mağduriyet yaşanmaktadır. Bu mağduriyetlerin engellenmesi için tarafların icra takibi konusunda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Para Alacakları Bakımından Genel Haciz Yoluyla İlamsız İcra Takibi, İlamsız İcra Takibi, Genel Haciz Yolu İle takip

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	v
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

PARA ALACAKLARI İÇİN GENEL HACİZ YOLU İLE TAKİP

1.1. GENEL BİLGİLER.....	2
1.2. TAKİBİN KONUSUNUN PARA ALACAĞI OLMASI.....	2
1.3. TAKİP TALEBİ.....	2
1.4. ÖDEME EMRİ.....	3
1.5. ÖDEME EMRİNE İTİRAZ.....	4
1.6. İTİRAZIN HÜKÜMDEN DÜŞÜRÜLMESİ.....	5
1.6.1. İtirazın İptali Davası.....	5
1.6.2. İtirazın Kaldırılması.....	6
1.7. MENFİ TESPİT VE İSTİRDAT DAVALARI.....	9
1.7.1. Menfi Tespit Davası.....	9
1.7.2. İstirdat Davası.....	10
1.8. TAKİBİN KESİNLEŞMESİ.....	10
1.9. TAKİBİN İPTALİ VE ERTELENMESİ.....	11
1.9.1. Takibin İptali.....	11
1.9.2. Takibin Taliki.....	12

İkinci Bölüm

PARA ALACAKLARI İÇİN GENEL HACİZ YOLU İLE TAKİPTE HACİZ SAFHASI

2.1. GENEL BİLGİLER.....	13
2.1.1. Haciz Türleri.....	13
2.1.2. Haczin Konusu.....	13
2.1.3. Hacizde Sıra.....	14
2.1.4. Hacedilemeyen Mallar.....	14

2.2. HACZİN YAPILMASI.....	16
2.2.1. Taşınır Haczi.....	17
2.2.2. Taşınmaz Haczi.....	18
2.2.3. Borçlunun 3. Kişilerdeki Mal ve Alacaklarının Haczi.....	18
2.2.4. İntifa Hakkı ve Hisse Haczi.....	20
2.3. HACZİN ETKİSİ.....	20
2.3.1. Alacaklı Açısından Etkisi.....	20
2.3.2. Borçlu Açısından Etkisi.....	20
2.3.3. Üçüncü Kişiler Açısından Etkisi.....	20
2.4. HACZE İŞTİRAK.....	21
2.4.1. Adi İştirak.....	21
2.4.2. İmtiyazlı İştirak.....	21
2.5. HACİZDE İSTİHKAK İDDİASI VE DAVASI.....	22
2.5.1. Malın Borçlu veya Borçluya Beraber 3. Kişinin Elinde Bulunması.....	22
2.5.2. Malın 3. Kişinin Elinde Bulunması.....	24
2.6. BORCUN TAKSİTLE ÖDENMESİ.....	25

Üçüncü Bölüm

SATIŞ VE PARALARIN ÖDENMESİ VEYA PAYLAŞTIRILMASI

3.1. SATIŞ	26
3.1.1. Genel Bilgiler.....	26
3.1.2. Satış Talebi.....	26
3.1.3. Taşınırın Satılması.....	26
3.1.4. Taşınmazların Satılması.....	28
3.1.5. Haczedilen Alacakların Paraya Çevrilmesi.....	29
3.1.6. İhalenin Feshi.....	30
3.2. PARALARIN ÖDENMESİ VEYA PAYLAŞTIRILMASI.....	31
3.2.1. Genel Bilgiler.....	31
3.2.2. Sıra Cetveli.....	31
3.2.3. Borç Ödemeden Aciz Belgesi.....	32
3.2.4. Borç Senedinin Geri Verilmesi.	32
SONUÇ.....	34
KAYNAKÇA.....	35

KISALTMALAR LİSTESİ

- İİK.** : İcra ve İflas Kanunu
- BK.** : Borçlar Kanunu
- CMK.** : Ceza Muhakemesi Kanunu
- E.** : Esas
- HD.** : Hukuk Dairesi
- HMK.** : Hukuk Muhakemeleri Kanunu
- K.** : Karar
- m.** : Madde
- TK.** : Tebligat Kanunu
- TTK.** : Türk Ticaret Kanunu
- vd.** : Ve diğerleri

GİRİŞ

Türkiye’de 2018 verilerine göre yaklaşık 20 milyon icra takip dosyası bulunmaktadır. Bu dosyaların büyük kısmı ise para alacakları bakımından genel haciz yolu ile ilamsız takip dosyasıdır. Bu durum toplumun büyük kesiminin bir icra dosyasında alacaklı ya da borçlu taraf olduğunu göstermektedir. Bu nedenle icra takibi sürecinde uyulması gereken kuralların, hak ve yükümlülüklerin tüm toplum tarafından bilinmesi büyük önem taşımaktadır.

Geçmiş yıllarda ilamsız icra takibi bir takım kimseler tarafından dolandırıcılık yöntemi olarak kullanılmıştır. Bu da toplumun icra takibi konusunda bilgilendirilmesi gerektiğini bir kez daha ortaya koymuştur.

Bu çalışmanın amacı, para alacakları bakımından genel haciz yolu ile ilamsız icra takibi konusunda topluma bilgi vermek, ışık tutmak, toplumu bilinçlendirmektir. İcra İflas Kanunu’nda, hukukçular tarafından yazılmış bilimsel eserlerde bu konu hakkında bilgi verilmekle beraber, bunlarda kullanılan hukuki dilin ağırlığı nedeniyle her kesim tarafından kaynak olarak kullanılamamaktadırlar.

Bu çalışma hazırlanırken, kanunlardan, Yargıtay içtihatlarından, alanında uzman hukukçular tarafından yazılmış eserlerden yararlanılarak her kesime hitap edecek sade, açıklayıcı, anlaşılır bir üslup kullanılmıştır. İcra hukuku hakkında bilinmesi gereken önemli noktalar açıklandıktan sonra para alacakları bakımından genel haciz yolu ile ilamsız takip sürecinin her aşamasına değinilip, tarafların süreç içerisindeki hak ve yükümlülükleri belirtilmiştir.

Birinci Bölüm

PARA ALACAKLARI İÇİN GENEL HACİZ YOLU İLE TAKİP

1.1. GENEL BİLGİLER

Genel haciz yolu ile takip, para ve teminat alacakları için başvurulmuş bir ilamsız takip yoludur. Takibin başlaması için herhangi bir belgeye ihtiyaç yoktur. Genel bir takip yolu olduğu için kambyo senedi, ilam ya da ilam niteliğindeki belgelere dayanan alacaklar için de kendilerine özgü takip yoluna başvurulmadan genel haciz yolu ile takip yapılabilir.

1.2. TAKİBİN KONUSUNUN PARA ALACAĞI OLMASI

Genel haciz yolu ile takip para ve teminat alacakları için başvurulmuş bir ilamsız icra yoludur. Ancak konumuz para alacakları olduğu için teminat alacaklarına değinmeden para alacakları üzerinden devam edeceğiz. Para alacağından anlaşılması gereken şey özel hukuk ilişkilerinden doğmuş olan para alacaklarıdır. Adli veya idari para alacağı gibi kamu alacakları için genel haciz yoluna başvurulamaz. Ayrıca altın veya gümüş para da kıymetli mal hükmünde olduğu için onlar için de genel haciz yolu ile takibe yapılamaz. Para alacağının kaynağının bir önemi yoktur. Sözleşmeden, haksız fiilden ya da sebepsiz zenginleşmeden doğmuş olabilir. Esasen ortada bir borç olmasa bile birisi takip talebini doldurup karşı tarafı borçlu göstererek bir para talebinde bulunabilir. Çünkü para alacakları için genel haciz yolu ile takipte İcra müdürü borcun gerçekten var olup olmadığını inceleyemez. Ödeme emrini hazırlayıp göndermek zorundadır. Borcun kaynağı için bir belge olup olmaması borçlu itiraz ettiğinde itirazın hükümden düşürülmesi açısından önem taşır.

1.3. TAKİP TALEBİ

Takip talebi icra işlemlerinin başlamasının en önemli adımıdır. Alacaklı icra dairesinde takip talebinde bulunarak icra işlemlerini başlatır. Takip talebinde alacaklının ve varsa yasal temsilcisinin adı soyadı TC kimlik Numarası, yerleşim yeri adresi; borçlunun adı soyadı, biliniyorsa TC kimlik numarası ve yerleşim yeri adresi; alacak tutarı, alacağın varsa faiz tutarı, faizin işlenmeye başladığı tarih gösterilmelidir.

5 Ocak 2013'te yapılan düzenleme ile alacaklının takip talebinde bulunurken ödemenin yapılacağı banka adı ve hesap numarasını belirtme zorunluluğu getirilmiştir.

Bu düzenlemede amaç icra dairesinin tahsil yaptıktan sonra ödemeyi alacaklının hesabına aktarmasıdır.

Alacaklı takip talebinde adresini belirtmezse takip başlattığı icra dairesinin bulunduğu yer onun yerleşim yeri sayılır. Borçlunun yerleşim yeri bilinmiyorsa icra müdürü resen adres araştırması yapar. Şayet adresi bulunamazsa ödeme emri ilan yolu ile tebliğ olur (TK. m 28).

Yabancı para alacaklarında para alacağının Türk Lirası olarak karşılığının takip talebinde belirtilmesi gerekir.

Alacağın kaynağı bir senet ise senedin tarihinin ve varsa numarasının, senette belirtilen borç ilişkisi gibi ayırt edici özelliklerinin takip talebine eklenmesi gerekir. Senedin aslı da eklenebilir. Ancak Kambiyo Senetlerine özgü haciz yoluyla takibin aksine burada eklenmesi zorunlu değildir.

Alacaklı, takip talebinde takip yollarından (haciz ya da iflas) hangisini seçtiğini belirtmelidir. Takip talebi usulüne uygun doldurulduktan sonra alacaklı ya da vekili tarafından imzalanmalıdır. Takip talebinde imza eksik olduğunda bu eksiklik sonradan giderilebilir. “İmza eksikliği giderilmezse alacaklı takip talebinde bulunmamış sayılır” (Atfen: Ercan, 2016, s.73 (Ülkü: Ödeme Emri, 2008, s.73)).

1.4. ÖDEME EMRİ

Ödeme emri, alacaklının takip talebini alan icra dairesinin borçluya ‘borçluysa borcunu ödemesini, borçlu değilse itiraz etmesini’ ihtar ettiği bir icra takip işlemidir.

Alacaklının icra dairesine verdiği takip talebi kanunun saydığı şartları taşıdığı takdirde icra müdürü tarafından bir ödeme emri hazırlanıp borçluya gönderilir. “Ödeme emri, bir icra takip işlemi olduğundan icra müdürünün mühür ve imzası bu işlemde yer almalıdır”(Ercan, 2016, s. 77). Ödeme emrinden iki nüsha hazırlanır. Biri borçluya tebliğ edilmek üzere gönderilirken diğeri takip dosyasına konulur. Borç eğer bir belgeye dayanıyorsa, bu belgenin tasdikli örneği de ödeme emrine eklenir. Ödeme emri, takip talebi icra müdürlüğüne verildikten sonra üç gün içerisinde hazırlanıp gönderilmelidir. Şayet icra müdürü üç gün içerisinde göndermezse, alacaklı süresiz şikâyet yoluna başvurabilir.

Ödeme emrinde, takip talebinde yazılı olan alacaklı veya vekilinin banka hesap numaraları dışındaki bilgiler eklenir. Borçluya borcunu 7 gün içerisinde ödemesi, borcun tamamına ya da bir kısmına itiraz ediyorsa itirazını 7 gün içinde yapması, borcun dayandığı senetteki imzayı reddediyorsa imzaya itiraz etmesi, borca ya da imzaya itiraz etmiyorsa 7 günlük süre içerisinde mal beyanında bulunması, mal beyanında bulunmazsa ya da yanlış beyanda bulunursa hapis ile tazyik olunacağı, borç ödenmez ya da itiraz edilmezse cebri icraya devam edileceği ihtar edilir. Yedi günlük süre ödeme emrinin tebliğ edildiği günden sonraki gün başlar.

1.5. ÖDEME EMRİNE İTİRAZ

Ödeme emri kendisine tebliğ edilen borçlunun, borçlu olmadığını veya alacaklının takip hakkının bulunmadığını icra dairesine bildirmesine, ödeme emrine itiraz denir. (Atfen: Ercan, 2016, s. 78 (Kuru, Arslan, Yılmaz: İcra, 2005, s. 149))

“Borçlunun ödeme emrine itiraz edebilmesi için öncelikle ödeme emrinin tebliğ edilmiş olması gerekir” (Kuru, Ödeme Emrine İtiraz, 2006, s. 547).Ödeme emri borçluya tebliğ edilmeden yapılan irade beyanları itiraz sayılmaz. Ödeme emrine yapılan itirazlar yetki itirazı, borca itiraz ve imzaya itiraz olmak üzere üç şekildedir.

Ödeme emrini alan borçlu eğer emri gönderen icra dairesinin takipte yetkili olmadığını düşünüyorsa icra dairesi için yetkiye itiraz edebilir. İtiraz ederken yetkili olduğunu düşündüğü icra dairesini belirtmesi gerekir. Şayet 7 günlük süre içinde yetki itirazında bulunmazsa icra dairesinin yetkili olduğunu kabul etmiş sayılır.

Borcun tamamına ya da bir kısmına itiraz edilecekse borçlu, “benim borcum bu kadar değil, borcum yoktur, borcum bundan az, borcu kabul etmiyorum, borç benim değil” gibi ifadeler itiraz sayılmaz. Bu cümleler kullanılarak itiraz edildiğinde itiraz yapılmamış sayılır. “borca itiraz ediyorum, borcun yarısına itiraz ediyorum, borcun 5000 TL’lik kısmına itiraz ediyorum” şeklinde net ifadeler kullanılmalıdır. “Borca itiraz ediyorum” şeklinde yapılan itiraz, borcun tamamına itiraz sayılır.

Alacaklı bir adi senede dayanarak takip başlatmışsa ve borçlu senetteki imzayı reddediyorsa imzaya itiraz edebilir. Ancak itiraz ederken imzaya itiraz ettiğini “Senetteki imzaya itiraz ediyorum” şeklinde ayrıca ve açıkça belirtmelidir. İmzaya itirazla beraber borca da itiraz edilmişse itiraz, imzaya itiraz olarak işlem görür.

Bir mazeret sebebiyle ödeme emrine itiraz edemeyen borçlu, engelin ortadan kalkmasından itibaren üç gün içinde gecikmiş itiraz yoluna başvurabilir. İcra mahkemesi tarafından incelenen gecikmiş itiraz başvurusu kabul edilirse takip durur. Borçlunun mallarına haciz konulmuşsa ve kararın kendisine tebliğinden itibaren alacaklı yedi gün içerisinde icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını istemezse haciz kalkar.

1.6. İTİRAZIN HÜKÜMDEN DÜŞÜRÜLMESİ

Ödeme emrini alan borçlu yedi günlük süre içinde itiraz ettiğinde takip durur. Takibin devam etmesi itirazın hükümden düşürülmesi gerekir. İtirazın iptali davası ve itirazın kaldırılması olarak iki şekilde yapılır. Bu yollara alacaklının başvurması gerekir.

1.6.1. İtirazın İptali Davası

İtirazın iptali davası, eda davası niteliğinde olup bir alacak davasıdır. Kural olarak imzaya ve borca yapılan itirazlar için bu dava açılabilir. Bir alacak davası olduğundan yetki itirazı veya borca ilişkin olmayan diğer itirazlar için itirazın iptali davası açılmaz. Borçlunun itirazı üzerine alacaklının elinde İİK. 68-68/a'da sayılan belgeler olmadığı takdirde itirazın kaldırılması yoluna gidemeyeceğinden, itirazın hükümden düşürülüp icra işlemlerine devam edilmesi için itirazın iptali yoluna gitmesi gerekir.

İtirazın iptali davası, itirazın alacaklıya tebliğinden itibaren bir yıl içinde genel mahkemede açılabilir. Genel görevli mahkeme kural olarak asliye hukuk mahkemesidir. Yetkili mahkeme de yine genel hükümlere (HMK m. 5 vs.) göre belirlenir.

Dava kabul edilip alacaklı haklı bulunursa, itirazın iptaline ve borçlunun borcu ödemesine karar verilir. Alacaklı mahkeme kararını icra dairesine vererek icra işlemlerine devam edebilir. Ayrıca borçlu yargılama giderlerine ve şayet alacaklı dava dilekçesinde icra inkâr tazminatı talep etmişse icra inkâr tazminatına da mahkûm edilir. İcra inkâr tazminatı Borçlar Kanunu'ndan doğan bir tazminat olmayıp, borçlunun haksız yere itiraz etmesini önlemeye yönelik bir yaptırımdır. Mahkemenin takip konusu alacağın mevcut olmadığı kanısına varması durumunda dava reddedilir. Davanın reddedilmesiyle böyle bir alacağın olmadığı kesinleşmiş olur ve bu kesin

hüküm oluşturur. Kararın kesinleşmesiyle birlikte alacaklının başlattığı takip iptal edilir. Alacaklı haksız ve kötü niyetli görülürse kötü niyet tazminatına mahkûm edilir. Bunun için ayrıca borçlunun da dilekçesinde kötü niyet tazminatı talep etmiş olması gerekir. Alacaklının kötü niyetli kabul edilmesi için yaptığı takipte haksız olduğunu bilmesi ya da bilecek durumda olması yeterlidir.

1.6.2. İtirazın Kaldırılması

Elinde İİK m. 68'deki belgeler bulunan alacaklının, borçlunun yaptığı itirazı hükümden düşürmek için icra mahkemesine başvurarak itirazın kaldırılması istemiyle başlayan ve mahkemenin verdiği hükümlerle son bulan sürece itirazın kaldırılması yolu denir.

Doktrinde itirazın kaldırılması yolunun bir dava olup olmadığı yönünde farklı görüşler bulunmaktadır. Ancak çoğunluk tarafından bunun bir dava olmadığı kabul edilmektedir. Genel mahkemede açılacak itirazın iptali davasına göre daha hızlı sonuçlandırıldığı için alacaklılar tarafından daha fazla tercih edilen bir yoldur.

İtirazın kaldırılması, icra mahkemesinde görülür. Alacaklının itirazın kendisine tebliğinden itibaren altı ay içerisinde başvurması gerekir. Hak düşürücü bir süre olup alacaklı süresinde başvuru yapmazsa, sonrasındaki ikinci altı ay içerisinde de itirazın iptali davası açmazsa, başlatmış olduğu ilamsız takip düşer ve bu alacak için bir daha ilamsız takip yoluna gidemez.

İtirazın Kesin Olarak Kaldırılması

Borçlu borca itiraz etmişse ve alacaklının elinde İİK m. 68/1'deki belgeler bulunuyorsa, alacaklı itirazın kesin kaldırılması yoluna gidebilir. Bu belgeler şunlardır;

- İmzası ikrar edilmiş adi senet
- İmzası noterlikçe onaylanmış senetler
- Resmi dairelerin veya yetkili makamların verdikleri belgeler
- Kredi kurumlarınca düzenlenen belgeler
- *Kredi sözleşmeleri ve bunlarla ilgili süresinde itiraz edilmemiş hesap özetleri*
- *İhtarnameleler*

- *Krediyi kullandıran tarafından usulüne uygun düzenlenmiş diğer belge ve makbuzlar*

İtirazın kesin kaldırılmasını isteyen alacaklı süresi içerisinde yetkili icra dairesinde başvuruda bulunur. İtirazın kaldırılmasıyla beraber icra inkâr tazminatı da istiyorsa bunu da dilekçesinde belirtmesi gerekir. İcra mahkemesi yukarıda yazılı belgeler üzerinden basit yargılama usulüne göre sınırlı bir inceleme yapar. İncelemenin duruşmalı olarak yapılması zorunludur (İİK m. 70).

İcra mahkemesi, alacaklıyı haklı bulursa itirazın kesin kaldırılmasına karar verir. Alacaklı talepte bulunmuşsa borçlu hükmolunan miktarın yüzde yirmisinden az olmamak üzere icra inkâr tazminatı ödemeye mahkûm edilir. Borçlu kararın teftih veya tebliğinden itibaren üç gün içinde mal beyanında bulunmak zorundadır.

İcra mahkemesi, itirazın kaldırılması istemini haksız bulursa alacaklının istemini reddeder. Borçlu talepte bulunmuşsa alacaklı itiraza uğrayan tutarın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edilir. Alacaklı borçlunun ibraz ettiği belgedeki imzaya itiraz etmişse ve imzanın kendisine ait olduğu anlaşılırsa o belgedeki tutarın yüzde onu orasında para cezasına mahkûm edilir.

İtirazın Geçici Olarak Kaldırılması

Adi bir senede dayanılarak yapılan icra takibinde borçlunun senet te bulunan imzaya itiraz etmesi üzerine alacaklının icra mahkemesine başvurarak itirazın kaldırılmasını istemesidir.

İtirazın geçici kaldırılması yoluna gidilebilmesi için itiraz edilen senedin adi bir senet olması, kayıtsız şartsız para borcu ikrarını içermesi ve borçlunun bu senetteki imzaya itiraz etmiş olması gerekir. Alacaklı, borçlunun icra inkâr tazminatına da mahkûm edilmesini istiyorsa bunu dilekçesinde belirtmelidir.

İtirazın geçici kaldırılması, basit yargılama usulüne göre duruşmalı olarak incelenir. İmzayı reddeden borçlu duruşmada bizzat bulunmaya mecburdur. Mazereti varsa da bunu önceden yetkili icra dairesine bildirip belgelendirmelidir. Borçlu mazeretsiz olarak katılmadığı durumda icra mahkemesi itirazın geçici kaldırılmasına ve borçluyu inkâr ettiği imzanın bulunduğu senetteki tutarın yüzde onu tutarında para

cezasına mahkûm eder. Borçlunun duruşmaya katılması durumunda icra mahkemesi istemi incelemeye başlar ve öncelik olarak iki tarafın açıklamalarını dinler.

İmzanın borçluya ait olup olmadığının incelemesi yapılır. Borçluya yazı yazdırılıp imza attırılarak, borçlunun daha önce attığı imzalar karşılaştırılarak ve gerekirse bilirkişi ataması yapılarak senetteki imzanın borçluya ait olup olmadığı araştırılır.

Senet altındaki imzanın borçluya ait olduğuna karar verilirse borçlu takip konusu borcun yüzde onu tutarında para cezası ödemeye mahkûm edilir. Ancak süresinde borçtan kurtulma davası açarsa cezanın infazı bu davanın sonucuna kadar ertelenir. Dava sonucunda borçlu haklı çıkarsa para cezası kalkar.

Borçlu, duruşmada ya da en geç alacaklının senedin aslını ibraz ettiği celsede imzanın kendisine ait olduğunu kabul ederse hakkında para cezasına hükmolunmaz. Ancak yargılama giderlerinden sorumlu olur.

Yapılan inceleme sonucunda mahkeme imzanın borçluya ait olduğu kanısına varırsa itirazın geçici kaldırılmasına karar verir. Alacaklı icra inkâr tazminatı talebinde bulunmuşsa borçlu konu tutarın yüzde yirmisinden az olamamak üzere icra inkâr tazminatına mahkûm edilir. Borçtan kurtulma davası açıldığında hakkında hükmedilen icra inkâr tazminatının tahsili de bu dava sonuna kadar ertelenir. İtirazın geçici kaldırılması kararının üzerine alacaklının istemi üzerine borçlunun mallarına geçici haciz konulur. Geçici haciz için ödeme emrindeki sürenin geçmiş olması gerekir. Borçlu itirazın geçici kaldırılması kararının tebliğ veya tefhiminden itibaren üç gün içinde mal beyanında bulunmak zorundadır.

Borçlu itirazın geçici kaldırılması kararının tefhim ve tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde genel mahkemede borçtan kurtulma davası açabilir. Eğer davayı açmazsa ya da açıp da reddedilirse geçici haciz kesin hacze dönüşür.

Borçtan kurtulma davası sonucunda mahkeme borçluyu haklı bulursa icra takibi hükümsüz kalır ve borçlunun mahkûm edildiği para cezası ile tazminat ortadan kalkar. Yargılama giderleri alacaklıya yükletilir. Mahkeme alacaklıyı haklı bulursa dava reddedilir ve borçlu mahkûm edildiği para cezası ile tazminatı ödemek zorunda kalır. Alacaklı takibe devam ederek borçlunun geçici haciz konulmuş mallarının satışını isteyebilir. Borçtan kurtulma davasının sonucunda haksız çıkan taraf karşı

tarafın istemiyle borç konusu tutarın yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edilir.

1.7. MENFİ TESPİT VE İSTİRDAT DAVALARI

1.7.1. Menfi Tespit Davası

Olumsuz tespit davası da denilmektedir. Takip borçlusunun takip kesinleştikten sonra gerçekte borçlu olmadığı tespit için açtığı davadır. Menfi tespit davası belirli ve somutlaşmış olan bir borç için açılabilir. Davacı, davalıya hiçbir borcu olmadığı tespit için bu davayı açamaz.

Menfi Tespit davasının açılabilmesi için bir hukuksal yarar olmalı, varlığı iddia edilen borç ödenmemiş olmalı ve bu borç ile ilgili kesin bir hüküm bulunmamalıdır. Borç ödendikten sonra menfi tespit davası değil istirdat davası açılır. Menfi tespit davası devam ederken cebri icra zoruyla borç ödenmişse devam eden menfi tespit davası, istirdat davasına dönüşür.

Menfi tespit davası takipten önce de takip başladıktan sonra da açılabilir. Bir kişi eğer başka birinin kendisine icra takibi açacağını düşünüyorsa, hukuki yararının olması şartıyla takip başlamadan ona karşı menfi tespit davası açabilir. Takipten önce açarsa, teminat karşılığında ihtiyati tedbir kararı verilerek takibin dava sonuna kadar durdurulmasını sağlayabilir. Verilecek teminat, borcun yüzde on beşinden düşük olamaz.

Takipten sonra menfi tespit davası açılırsa borçlu teminat gösterse bile takip durmaz. Ancak borçlu gecikmeden kaynaklanacak zararları karşılamak ve alacağın yüzde 15'ten aşağı olmamak kaydıyla teminat vererek dava sonuçlanıncaya kadar icra dairesinin veznesindeki paranın alacaklıya verilmesine engel olabilir.

Menfi tespit davası genel hükümlere tabi olup genel mahkemede açılır. Davacı borçlu, davalı ise alacaklıdır. Takip sonuçlanıncaya kadar açılabilir. Takip sonuçlanıp borç alacaklıya ödendikten sonra menfi tespit davası açılmaz. Bu davada ispat yükü davalı alacaklıdır.

Dava borçlu lehine sonuçlanırsa takip durur. Borçlunun istemi üzerine alacaklı takip konusu tutarın %20'nden düşük olmamak üzere tazminata mahkûm edilir. Dava

alacaklı lehine sonuçlanırsa da takip devam eder ve mahkeme kendiliğinden borçluyu takip konusu tutarın yüzde yirmisinden az olamamak üzere tazminata mahkûm eder.

1.7.2. İstirdat Davası

İstirdat davasına, geri alma davası da denir. Bir kişinin borçlu olmadığı halde ödeme emrine itiraz etmediği ve menfi tespit davası açmadığı için cebri icra tehdidi nedeniyle ödemek zorunda kaldığı paranın iadesi için açtığı davadır. İstirdat davası açmanın şartları:

- Borç olmayan bir para ödenmiş olmalı
- Para icra takibi sırasında ve icra tehdidi altında ödenmiş olmalı
- Borç olmayan para icra dairesine ödendikten sonra bir yıl içerisinde dava açılmış olmalıdır.

İstirdat davası genel hükümlere tabidir ve genel mahkemede açılır. Genel ispat kuralları geçerlidir. Davacı taraf takip borçlusu olup davalı ise takipteki alacaklıdır. “Geri alma davası, davacı borçlunun seçimine göre, takibi yapan icra dairesinin bulunduğu yer mahkemesinde veya davalı alacaklının yerleşim yeri mahkemesinde (HMK m. 6) açılabilir” (Kuru, vd. 2013, s. 225). Davacı borçlu, borç olmayan bir parayı icra takibi sonunda verdiğini ispat etmelidir.

İstirdat davası sonucunda alacaklı ya da borçlu icra inkâr tazminatına mahkûm edilmez. Ancak menfi tespit davası istirdat davasına dönüşmüşse ve dava borçlu lehine sonuçlanmışsa, borçlunun lehine tazminata hükmedilir. İstirdat davası alacaklı lehine sonuçlandığında, borçlu sadece yargılama giderlerine mahkûm edilir. Bu davanın sonunda verilen hüküm, maddi hukuk bakımından kesin hüküm oluşturur.

1.8. TAKİBİN KESİNLEŞMESİ

Ödeme emri borçluya tebliğ edildikten sonra haciz aşamasına geçebilmek için takibin kesinleşmesi gerekir. Aşağıdaki durumlarda,

- Borçlu ödeme emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde mal beyanında bulunursa ya da ödeme emrine itiraz etmezse
- Borçlunun itirazı üzerine alacaklının açtığı itirazın iptali davası sonucunda itirazın iptaline karar verilirse
- Borçlunun borca itirazı üzerine itirazın kesin kaldırılmasına karar verilirse

- Borçlunun imzaya itirazı üzerine itirazın geçici kaldırılmasına karar verildikten sonra borcu yedi gün içerisinde borçtan kurtulma davası açmazsa
- Borçlu, borçtan kurtulma davası açtıktan sonra davanın reddine karar verilirse, takip kesinleşir.

1.9. TAKİBİN İPTALİ VE TALİKİ

Takibin iptali ve taliki, borçluyu takip içinde korumayı amaçlayan takip hukukuna özgü bir hukuksal yoldur. Takip kesinleştikten sonraki süreçte, ödenmiş, ertelenmiş ya da zamanaşımına uğramış borç için alacaklı takibe devam edebilir. Bu durumda borçluya buna engel olma şansı verilmiştir. İtfa durumunda takibin iptali, borcun ertelenmesi veya zamanaşımına uğraması durumunda ise takibin taliki söz konusu olur.

1.9.1. Takibin İptali

Takip kesinleştikten sonra borç itfa edilmiş olabilir. İtfa, borcun ödeme, takas, ibra hibe vs. gibi herhangi bir nedenle son bulmasıdır. Borç itfa edilmişse ve takip halen devam ediyorsa, borçlu icra dairesine başvurarak takibin iptalini isteyebilir. Borcun sadece bir kısmı itfa edilmişse, sadece itfa edilen kısmın iptali istenir, geriye kalan tutar için takibe devam edilir. İtfa nedenine dayanarak takibin iptalinin istenebilmesi için, borcun takip kesinleşmesinden sonra ve icra dairesi dışında (haricen) itfa edilmiş olması gerekir. Yani borçlu ödeme emri kendisine ulaştıktan ve yedi günlük süre geçtikten sonra, takibin kesinleşmesinin ardından alacaklıya elden borcunu ödemiş ancak alacaklı icra takibine devam ederek onun mallarının haczedilmesini istemişse, borçlu takibin iptalini isteyebilir. İtfa nedeniyle takibin iptali en geç paraların paylaşılması aşamasına kadar istenebilir. Çünkü paraların paylaşılması ile takip sona erer.

1.9.2. Takibin Taliki

İcra takibinin taliki, takibin ilerletilmesinin bir süre durdurulmasıdır. Takibin taliki, alacaklının borçluya borcunu ödemesi için süre vermesinde söz konusu olur. Takibin taliki için iki şart vardır. Birincisi alacaklının borçluya borcunu ifa etmesi için takibin kesinleşmesinden sonra süre vermiş olması gerekir. İkincisi ise borçlunun

kendisine süre verildiğini alacaklının imzaladığı, noterce onaylanmış bir belge veya alacaklının imzasını ikrar ettiği bir senet ile kanıtlaması gerekir.

Borçlu, alacaklının kendisine süre verdiğini ispat ettiği zaman icra mahkemesi takibin ertelenmesine karar verir. Kararında takibin ne kadar süre ile ertelendiğini belirtmelidir. Erteleme kararıyla beraber takip durur. Erteleme süresi içerisinde icra takip işlemleri yapılmaz. Süre bittiğinde alacaklının istemiyle takibe devam edilir. Erteleme süresi icra takip işlemleriyle ilgili olup, bu süre içerisinde haciz veya satış isteme gibi taraf takip işlemlerinin süreleri işlemeye devam eder.

Takibin taliki için bir diğer neden ise alacağın zamanaşımına uğramasıdır. Takip kesinleştikten sonra alacaklı süresi içinde haciz ve satış istemediğinde dosya işlemde kaldırılır, ancak takip düşmez. Takibe devam edilmesi için dosyanın yenilenmesi gerekir. Dosya yenilediği zaman takibe ilişkin son işlem tarihi ile dosyanın yenilenme tarihi arasında alacağına ilişkin zamanaşımı süresi geçmiş olabilir. “Zamanaşımı süresi tamamlanıp dolduktan sonra alacaklı, takip dosyasını yenileyip tekrar takibe devam etmek isterse, borçlu bu durumda takibin ertelenmesi isteyebilir.” (Pekcanitez, vd. 2017, s. 103). Bu aşamada takip kesinleşmiş olduğundan borçlunun, takibin taliki yoluna başvurması gerekir. Bu aşamada İİK m. 71/1’de sayılan belgelerden biri gerekmez. Zira işlem tarihleri dosyadan anlaşılabilir. Eğer alacaklı zamanaşımının kesildiğini veya durduğunu iddia ediyorsa bunu ancak resmi veya imzası borçlu tarafından ikrar edilen belgelerle ispat edebilir (İİK m. 71/2, m. 33a/1).

İkinci Bölüm

PARA ALACAKLARI İÇİN GENEL HACİZ YOLU İLE TAKİPTE HACİZ SAFHASI

2.1. GENEL BİLGİLER

Haciz, alacaklının para alacağıнын ödenmesi amacıyla alacaklının istemi üzerine icra dairesi tarafından, alacaklının alacağını karşılayacak miktarda, borçluya ait mal ve haklara hukuken el konulması işlemidir. Haciz hukuken el koyma olduğundan dolayı borçlunun mal varlığına fiilen el konulması gerekmez.

2.1.1. Haciz Türleri

Haciz türleri kesin haciz geçici haciz ve ihtiyati haciz olarak üçe ayrılır.

Kesin haciz, takibin kesinleşmesinden sonraki, satıştan önceki aşamadır. Alacaklıya satış isteme olanağı verir. Kesin haciz de tamamlama haczi ve ilave haciz olarak ikiye ayrılır. İcra müdürünün, satıştan elde edilen paranın tüm alacaklıların alacağına yetmeyeceğini saptaması üzerine borçlunun başka mallarını da haczetmesine *tamamlama haczi* denir. Tamamlama haczinin en önemli özelliği, icra müdürünün talep olmadan resen yaptığı tek haciz türüdür. Bunun dışındaki tüm haciz ve işlemleri talep üzerine yapar. İcra müdürünün bir veya birkaç alacaklı için haczettiği malların başka alacaklıların da hacze iştirak etmesi üzerine tamamının alacağına yetmemesi durumunda, alacaklıların istemiyle yapılan hacze *ilave haciz* denir.

Geçici haciz, itirazın geçici kaldırılması durumunda söz konusu olur. Geçici haciz kesin hacze dönüşmediği sürece, alacaklı satış isteminde bulunamaz.

İhtiyati haciz, para alacakları için kabul edilmiş bir haciz türüdür. Kesin hacze dönüşmedikçe satış olanağı vermeyen geçici bir hukuki koruma önleimidir.

2.1.2. Haczin Konusu

Takip hukukunda haczin konusunu borçlunun haczi uygun taşınır ve taşınmaz malları ile üçüncü kişilerdeki alacakları ve diğer parayla ölçülebilen mal varlığı değerleri oluşturur (İİK m. 85/1).

Haczin konusunda dikkat edilmesi gereken nokta şudur ki borçlunun tüm malvarlığı değil borcu karşılamaya yetecek kadar olan kısmı haczedilir. İcra

müdürlüğü tarafından borcun miktarını aşacak şekilde yapılan hacizler için şikâyet yoluna gidilebilir.

2.1.3. Hacizde Sıra

Borçlunun malları haczedilirken bir sıraya uyulması gerektiğini ifade eden kurala hacizde tertip (sıra) kuralı denir.

Hacizde tertip kuralına göre önce çekişmesiz mallar haczedilir. Çekişmesiz mallardan kasıt, taraflar arasında borçluya ait olduğu tartışmasız olan mallardır. Çekişmesiz mallar arasından da önce taşınırlar haczedilmelidir. Taşınırlar arasından borçluya en az yük oluşturup paraya çevrilmesi kolay olanlardan başlanmalıdır. Taşınır mallar borcu karşılamaya yetmez ise çekişmesiz taşınmazlar haczedilir.

Üçüncü kişilerin üzerinde istihkak iddia ettiği çekişmeli malların haczi en sona bırakılır. Çekişmesiz malların haczi alacaklıların alacağını karşılamaya yetmezse çekişmeli malların haczi gerçekleştirilir.

2.1.4. Haczedilemeyen Mallar

İcra iflas hukukunda amaç alacaklıyı alacağına kavuşturmak olduğu için kural olarak borçlu tüm malvarlığı ile sorumludur. Ancak kanunlardan kaynaklanan bazı sınırlamalar nedeniyle borçluya ait bazı hak ve alacakların tamamının ya da bir kısmının haczedilmesi engellenmiştir.

Tamamı Haczedilemeyen Mal ve Haklar

Maddi hukuk anlamında başkasına devredilemeyen mal ve hakların haczedilmesi mümkün değildir. Buna göre, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar (TMK m 23), ana babanın çocuk malları üzerindeki kullanma hakkı (TMK m 838), oturma hakkı (TMK m 823), diğer irtifak hakları (TMK m 677), manevi tazminat istemleri (TBK m. 56, 58) tamamı haczedilemeyen mal ve haklara örnek gösterilebilir.

İcra İflas Kanunu'nun 82. maddesinde de tamamı haczedilemeyecek mal ve haklar sayılmıştır. Aşağıdaki şeyler haczolunamaz:

1. Devlet malları ile mahsus kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar,

2. Ekonomik faaliyeti, sermayesinden ziyade bedenî çalışmasına dayanan borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya,
3. Para, kıymetli evrak, altın, gümüş, değerli taş, antika veya süs eşyası gibi kıymetli şeyler hariç olmak üzere, borçlu ve aynı çatı altında yaşayan aile bireyleri için lüzumlu eşya; aynı amaçla kullanılan eşyanın birden fazla olması durumunda bunlardan biri,
4. Borçlu çiftçi ise kendisinin ve ailesinin geçimi için zaruri olan arazi ve çift hayvanları ve nakil vasıtaları ve diğer eklenti ve ziraat aletleri; değilse, sanat ve mesleki için lüzumlu olan alat ve edevat ve kitapları ve arabacı, kayıkçı, hamal gibi küçük nakliye erbabının geçimlerini temin eden nakil vasıtaları,
5. Borçlu ve ailesinin idareleri için lüzumlu ise borçlunun tercih edeceği bir süt veren mandası veya ineği veyahut üç keçi veya koyunu ve bunların üç aylık yem ve yataklıkları,
6. Borçlunun ve ailesinin iki aylık yiyecek ve yakacakları ve borçlu çiftçi ise gelecek mahsul için lazım olan tohumluğu,
7. Borçlu bağ, bahçe veya meyve veya sebze yetiştiricisi ise kendisinin ve ailesinin geçimi için zaruri olan bağ bahçe ve bu sanat için lüzumlu bulunan alat ve edevat, geçimi hayvan yetiştirmeye münhasır olan borçlunun kendisi ve ailesinin maişetleri için zaruri olan miktarı ve bu hayvanların üç aylık yem ve yataklıkları,
8. Borçlar Kanununun 510 uncu maddesi mucibince haczolunmamak üzere tesis edilmiş olan kaydı hayatla iratlar,
9. Memleketin ordu ve zabıta hizmetlerinde malul olanlara bağlanan emeklilik maaşları ile bu hizmetlerden birinin ifası sebebiyle ailelerine bağlanan maaşlar ve ordunun hava ve denizaltı mensuplarına verilen uçuş ve dalış tazminat ve ikramiyeleri, askeri malullerle, şehit yetimlerine verilen terfi zammı ve 1485 numaralı kanun hükmüne göre verilen inhisar beyiye hisseleri,
10. Bir muavenet sandığı veya cemiyeti tarafından hastalık, zaruret ve ölüm gibi hallerde bağlanan maaşlar,

11. Vücut veya sıhhat üzerine ika edilen zararlar için tazminat olarak mutazarrırın kendisine veya ailesine toptan veya irat şeklinde verilen veya verilmesi lazım gelen paralar,

12. Borçlunun haline münasip evi,

13. Öğrenci bursları (İİK m. 82).

2, 3, 4, 5, 7 ve 12 numaralı bentlerde sayılan malların haczedilememesindeki şart borcun bunlardan kaynaklanmamasıdır. Şayet borç bunlardan kaynaklanıyorsa haczedilebileceklerdir. Ayrıca 2, 4, 7 ve 12 numaralı bentlerinde sayılan malların değerinin yüksek olması durumunda borçlunun haline münhasıran bu malların bedellerinin bir kısmı haczedilebilecektir.

Özel kanunlarda da tamamı haczedilemeyecek mal ve haklar belirtilmiştir. Prim ve nafaka alacakları hariç tutulmak üzere SGK tarafından bağlanan gelir ve aylıklar, internet alan adları, ticari amaç güdülmeyen ev ve bahçe içerisinde beslenen süs hayvanları bunlara örnek olarak gösterilebilir.

Bir Kısmı Haczedilemeyen Mal ve Haklar

Bir kısmı haczedilemeyecek mal ve haklar İİK m. 83'te sayılmıştır. Maaşlar ve her nevi ücretler, tahsisatlar, intifa hakları ve hasılatı, ilama dayanmayan nafakalar, emekli aylıkları, sigortalar ve emekli sandıkları tarafından bağlanan gelirler bir kısmı haczedilen mal ve haklardır. Bu mal ve haklar icra müdürü tarafından değerlendirilip, borçlu ve ailesinin geçimini sağlayacak kadarı belirlenip kalan kısmı haczedilir. Haczedilecek kısım tamamının dörtte birinden az olamaz. Ancak istisna olarak işçi maaşlarının en fazla dörtte biri haczedilebilir.

2.2. HACZİN YAPILMASI

Haciz işlemi, takip kesinleştikten sonra alacaklının talebi üzerine icra dairesi tarafından yapılır. Alacaklı ödeme emrinin tebliğinden itibaren bir yıl içerisinde talepte bulunmalıdır. Borçlu ödeme emrine itiraz etmişse alacaklının icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını isteği ya da itirazın iptali davası açtığı tarihten bu karar kesinleşinceye kadar geçen zaman veya taraflar icra dairesinde taksit sözleşmesi yapmışlarsa bu sözleşmenin ihlaline kadar geçen zaman, bir yıllık sürenin hesaplanmasında dikkate alınmaz. Alacaklı haciz isteminde bulunurken haciz için

gerekli giderleri ödemelidir (İİK m 59). İcra müdürü de haciz isteminden itibaren üç gün içinde haczi yapmalıdır.

Alacaklı süresinde haciz istemediği takdirde dosya işlemde kaldırıılır. Ancak takip devam eder. Dosyanın tekrar işleme konulması için yenilenmesi gerekir. Dosya yenilenirken alacaklının tekrar ödediği harç ve giderler, takip sonunda borçlu haksız çıkarsa da borçluya yükletilmez.

Hacizde yetkili icra dairesi, takibin yapıldığı yer icra dairesidir. Ancak haczedilecek mallar başka bir yerde ise, yetkili icra dairesi o yerdeki icra dairesine bu konuyla ilgili bir yazı gönderir ve mallar o yerdeki icra dairesi tarafından haczedilir. Oranın yaptığı hacizle ilgili şikâyetler de istinabe olunan icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine yapılır (İİK m 79/2).

Borçlu haciz sırasında borcunu ödemek isteyebilir. Bu durumda ödeme kabul edilir ve haciz yapılmaz.

İcra müdürü haczedilecek malları hacizde tertip kuralına göre kendisi belirler ve kıymet takdiri yapar. Kıymet takdiri için bilirkişiye de başvurabilir. Haciz sırasında kilitli yerlerin açılmasını isteyebilir, borçlunun üstünün aranmasını isteyebilir. Borçlu buna karşı çıkarsa, icra müdürü zor kullanma yetkisine sahiptir.

Haciz sırasında icra müdürlüğünün personeli tarafından haciz tutanağı düzenlenir. Hukuken haciz, haciz tutanağının tam olarak tutulması ile gerçekleşmiş olur. Haciz tutanağı, haczedilen şeyler hakkında ispat aracıdır ve borçlunun o mallar üzerinde yetkisi kısıtlanır. Hacze gidildiğinde hiçbir mal bulunmazsa bu da tutanağa yazılır. Haczi kabil hiçbir mal bulunamaz veya haczedilen mallar alacağı ve giderleri karşılamaya yetmezse icra müdürünün tuttuğu haciz tutanağı aciz belgesi hükmündedir (İİK m 105/1). Haciz sırasında bulunmayan alacaklı veya borçlu haciz tutanağının bir örneğini icra dairesinden alabilirler. Bunun tebliğ edilmesi zorunlu değildir.

2.2.1. Taşınır Haczi

Taşınır mal eğer para, banknot, hamiline ait senet, poliçe ile altın, gümüş gibi kıymetli şeylerden ise bunların haczinden sonra icra dairesi tarafından fiilen muhafaza altına alınması gerekir (İİK m. 88/1). Bunların dışındaki taşınırlar için haciz işlemi

yapıldıktan sonra fiilen el konulması gerekmez. Ancak alacaklının masraflarını peşinen ödemesi durumunda muhafaza altına alınabilir. Alacaklının onaylaması şartıyla, geçici olarak borçlu yedinde ya da üçüncü bir kişinin muhafazasında bırakılabilir. Üçüncü kişinin elinde bulunan taşınır haczedildiğinde üçüncü kişi kabul ederse ona yediemin olarak bırakılır (İİK m 88/2, c. 3).

2.2.2. Taşınmaz Haczi

Taşınmaz haczi taşınmazın bulunduğu yerde yapılır. Bu işlem icra dairesinin taşınmazın haczedildiğini ve haciz ne miktarda bir alacak için konulduğunu tapu sicil müdürlüğüne bildirmesi ve haczin tapu siciline şerh edilmesiyle gerçekleşir. Tapuya verilen haciz şerhi daha sonra hak kazanacaklara karşı ileri sürülebilir (İİK m 91/2, TMK m 1010/1). Bu kişiler daha sonra iyiniyetli oldukları iddiasında bulunamazlar.

2.2.3. Borçlunun 3. Kişilerdeki Mal ve Alacaklarının Haczi

Borçlunun üçüncü kişilerde mal veya alacağı varsa icra müdürü, alacaklının talebi üzerine bu mal ve alacakları haczedebilir. Üçüncü kişilerdeki mal veya alacakların haczi için prosedür aşağıdaki gibidir.

Birinci Haciz İhbarnamesinin Gönderilmesi

Üçüncü kişideki mal veya alacağın haczedilmesine karar verildikten sonra icra müdürü üçüncü kişiye birinci haciz ihtarnamesini gönderir. Birinci haciz ihtarnamesinde, borçlunun kendisindeki alacağının haczedildiği, bundan sonra borcunu icra dairesine ödemesi gerektiği, borçluya borcu yoksa bunu yedi gün içerisinde icra dairesine bildirmesi gerektiği aksi takdirde borcun zimmetinde sayılacağı bildirilir. Birinci haciz ihbarnamesini alan borçlu aşağıdaki gibi hareket edebilir:

- a) Haciz ihbarnamesine itiraz edebilir. Gerçeğe aykırı beyanda bulunması durumunda alacaklı icra mahkemesinden üçüncü kişinin cezalandırılması ya da tazminata mahkûm edilmesini isteyebilir.
- b) Takip borçlusuna borçlu olduğunu icra dairesine bildirir. Bu durumda ikinci haciz ihbarnamesi gönderilmez. Üçüncü kişi o borcu icra dairesine ödemek zorundadır. Ödemediği takdirde icra dairesi üçüncü kişinin mallarına haczedip satarak alacağı tahsil eder.

- c) Birinci haciz ihbarnamesine itiraz etmeyebilir. Üçüncü kişi yedi gün içerisinde itiraz etmezse borcun zimmetinde olduğu kabul edilir. Kendisine ikinci haciz ihbarnamesi gönderilir.

İkinci haciz İhbarnamesinin Gönderilmesi

Birinci haciz ihbarnamesine itiraz etmemesi üzerine üçüncü kişiye gönderilen ikinci haciz ihbarnamesinde, üçüncü kişiye yedi gün içerisinde birinci haciz ihbarnamesinde sayılan nedenlerle itiraz edebileceği ya da borcu icra dairesine ödemesi bildirilir. Bunun üzerine borçlu aşağıdaki gibi hareket edebilir.

- a) İkinci haciz ihbarnamesine itiraz edebilir. Gerçeğe aykırı beyanda bulunması durumunda alacaklı icra mahkemesinden üçüncü kişinin cezalandırılması ya da tazminata mahkûm edilmesini isteyebilir.
- b) Borcu icra dairesine ödeyebilir. Bu durumda ödeme prosedürü son bulur.
- c) Yedi gün içerisinde borcu ödememesi ve itiraz etmemesi durumunda kendisine üçüncü haciz ihbarnamesi gönderilir.

Üçüncü Haciz İhbarnamesinin Gönderilmesi

İkinci haciz ihbarnamesine itiraz etmeyen ve borcu ödemeyen üçüncü kişiye son olarak üçüncü haciz ihbarnamesi gönderilir. Buna göre on beş gün içerisinde parayı icra dairesine ödemesi ya da aynı süre içerisinde menfi tespit davası açması, bunlardan birini yapmaması durumunda cebri icra zoruyla ödemeyi yapmaya zorlanacağı bildirilir.

Üçüncü kişi, menfi süresi içinde menfi tespit davası açıp davayı açtığına dair belgeyi bildirimden kendisine yapıldığı tarihten itibaren yirmi gün içerisinde icra dairesine verdiği takdirde icra işlemleri dava sonuçlanıncaya kadar durur, parayı ödemeye zorlanamaz. Satış iteme süreleri de durur. Menfi tespit davasını takibin yapıldığı yer mahkemesi ya da yerleşim yerinin bulunduğu yer mahkemesinde açabilir. Borçlu olmadığının ispat yükü kendisindedir. Dava sonunda mahkeme üçüncü kişiyi haklı bulursa, ödeme yapmaktan kurtulur ve hakkında hiçbir tazminata hükmedilmez. Ancak dava sonunda haksız bulunursa, ödemeyi yapmak zorunda kalacak olmasının yanı sıra mahkeme tarafından resen borcun yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere bir tazminata da mahkûm edilir. Ödemeyi yapmazsa malları haczedilip satılarak alacaklının ödemesi yapılır.

Üçüncü kişi süresi içerisinde itiraz etmez ve menfi tespit davası da açmazsa malları haczedilip satılarak paranın ödemesi sağlanır.

2.2.4. İntifa Hakkı ve Hisse Haczi

İntifa hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu için devredilmesi mümkün olmadığından haczedilmesi de mümkün değildir. Ancak sözleşmeden hak sahibinin şahsen kullanması anlaşılmıyorsa, kullanılması başkasına devredilebilir. Bu durumda devredilen intifa hakkının kendisi değil kullanım hakkı olur. Kullanım hakkı başkasına devredildiğinde bundan gelecek gelirler üzerinde kısmen haciz mümkündür (İİK m 83).

2.3. HACZİN ETKİSİ

Haciz işlemi yapıp mallar haczedildikten sonra, bu durum alacaklı, borçlu ve üçüncü kişiler üzerinde birtakım etkilere neden olur.

2.3.1. Alacaklı Açısından Etkisi

Malların haczedilmesi alacaklıya satış isteme hakkı verir. Haczedilen malların satılmasından elde edilen para ile alacaklı alacağını alır. (İİK m 138/2) Başka alacaklılar varsa onlar da şartları varsa hacze iştirak edebilirler (İİK m 100, 101). Malların haczedilmesi alacaklıya aynı bir hak vermez.

2.3.2. Borçlu Açısından Etkisi

Malları haczedilen borçlunun haczedilen mallar üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanır. Borçlu taşınır mallarda sadece borçlandırıcı işlemler yapılabilir ancak devredemez. Borçlunun hacizli mal üzerinde tasarrufta bulunması suçtur ve yaptırımları vardır.

2.3.3. Üçüncü Kişiler Açısından Etkisi

Üçüncü kişiye ait olup da haczedilen mallar için üçüncü kişileri talebi üzerine istihkak prosedürü uygulanır. Borçluya ait mal üçüncü kişideyken haczedilmesi durumunda, yediemin olarak üçüncü kişide bırakılır. Üçüncü kişilerin hacizli taşınırılar üzerinde iyi niyetle kazandıkları haklar korunur. Ancak taşınmazların haczi tapu siciline şerh edildiği için, taşınmaz üzerinde hacizliyken kazanan üçüncü kişiler iyi niyetli olduklarını ileri süremezler. Onların hakları alacaklının hakkından sonra gelir.

2.4. HACZE İŞTİRAK

Bir borçlunun birden fazla alacaklısı olabilir. Bir alacaklısının borçluya ait mallara yaptığı hacze o borçlunun başka alacaklılarının da katılmasına hacze iştirak denir. Hacze iştirak prosedürü, borçlunun haczedilen mallarının tüm alacaklıların alacağını karşılamaya yetmediği durumlarda uygulanır. Şayet haczedilen mallar tüm alacakları karşılıyorsa hacze iştirak prosedürü uygulanmaz. Hacze iştirak adi iştirak ve imtiyazlı iştirak olarak ikiye ayrılır.

2.4.1. Adi İştirak

Adi iştirak, önceden takip yaparak başka bir alacaklının koydurduğu hacze katılmadır (İİK m 100). Adi iştirak için üç şart vardır.

a. Takip Şartı: Hacze adi iştirak edecek alacaklının, haciz uygulayan alacaklıdan önce takip başlatmış olması gerekir.

b. Takaddüm: hacze adi iştirak edecek olan alacaklının alacağının önceden doğmuş olması gerekir.

c. Tevsik: İştirak edecek alacaklının öncelik koşulunu kanunda belirtilen belgelerden biriyle ispat etmesi gerekir. Bu belgeler aciz belgesi, ilam, resmi senet veya tarih ve imzası onaylı senet, resmi dairelerin ya da yetkili makamları usulüne uygun verdikleri makbuz ve belgelerdir.

Hacze iştirak etmek isteyen alacaklının, ilk hacizden sonra yapılan satışın bedeli icra dairesinin veznesine girinceye kadar iştirak talebinde bulunabilir. Satış bedeli icra dairesinin veznesine girdikten sonra iştirak mümkün değildir (İİK m 100/1, 101/1).

2.4.2. İmtiyazlı İştirak

Takip yapmadan başka bir alacaklının koydurduğu hacze katılmaya imtiyazlı iştirak denir (İİK m 101).

İmtiyazlı iştirak yapmak için iki şart vardır. Birinci şart, kanunda sayılan kişilerden olmak, ikincisi ise süresinde başvuru yapmaktır. Her alacaklı imtiyazlı iştirak yapamaz. Kimlerin katılabileceği Kanunda sayılmıştır. Buna göre;

- Borçlunun eşi
- Borçlunun çocukları,
- Borçlunun veli vasi veya kayyımı olduğu kişiler,
- Ölüncüye kadar bakma alacaklısı
- Nafaka verilmesine ilişkin ilama dayanan nafaka alacaklısı konulan hacze iştirak edebilir. (İİK m 101/1).

Hacze iştirak etmek isteyen alacaklının, ilk hacizden sonra yapılan satışın bedeli icra dairesinin veznesine girinceye kadar iştirak talebinde bulunabilir. Satış bedeli icra dairesinin veznesine girdikten sonra iştirak mümkün değildir (İİK m 100/1, 101/1).

2.5. HACİZDE İSTİHKAK İDDİASI VE DAVASI

“İstihkak, Arapça kökenli bir kelime olup “hak isteme, hak ediş, hak etme” gibi anlamlara gelir” (Kuru, 2013, s.540).

Haciz işlemi sadece borçluya ait mallara yapılır. Borçlunun borcundan dolayı üçüncü kişilere ait mallar haczedilemez. Ancak bazen bazı malların borçluya ait olup olmadığı kesin bilinmiyor. Böyle mallara çekişmeli mallar denilir. İstihkak iddiası ile istihkak davasının konusu çekişmeli mallardır. Bir mal borçlunun ya da 3. kişinin elindeyken borçluya ait olduğu sanılarak haczedildikten sonra, malın asıl sahibi olan 3. kişi istihkak iddiasında bulunur. İstihkak süreci malın borçlu veya borçluyla beraber üçüncü kişinin elinde bulunması ile malın 3. Kişinin elinde bulunması açısından iki şekilde işler.

2.5.1. Malın Borçlu veya Borçluyla Beraber 3. Kişinin Elinde Bulunması

Bir borçlunun malları haczedilirken borçluda mülkiyeti başkasına ait olan mallar da bulunabilir. Bu borçlunun arkadaşından ödünç aldığı bir araç-gereç olabileceği gibi, borçluyla beraber yaşayan bir arkadaşına yakınına da ait olabilir. Haciz sırasında bu mallar haczedilirken borçlu veya 3. Kişi tarafından bu iddia belirtilir ve haciz memuru tarafından tutanağa geçirilerek taraflara bildirilir. Malın haczedildiğini sonradan öğrenen borçlu ya da 3. Kişi haczi öğrendikten itibaren 7 gün içerisinde istihkak iddiasında bulunmalıdır. Yedi günlük süre hak düşürücü bir süre olup bu tarihten sonra istihkak iddiasında bulunulamaz.

İstihkak iddiası icra dairesine yapılır. İcra müdürü istihkak iddiasını itirazları olup olmadığını bildirmek için istihkak iddiasını alacaklı ve borçluya bildirir ve itiraz için üç günlük süre verir.

“Alacaklı veya borçlu, üç gün içerisinde itiraz etmediği takdirde istihkak iddiasını kabul etmiş sayılırlar. (İİK m 96/2). Bu durumda mal üçüncü kişinin iddia ettiği hak ile birlikte işlem görür; bu iddia mülkiyet iddiası ise haciz kalkar ve mal üçüncü kişiye verilir, rehin hakkı ise mal rehinli olarak haczedilmiş sayılır” (Atfen: Ercan, 2016, s.156 (Pekcanıtez, vd. İcra, 2008, s.178)).

Alacaklı veya borçlu üç günlük süre içerisinde itiraz ederse, icra dairesi istihkak iddiasını icra mahkemesine gönderir. İcra mahkemesi önce takibin devamına ya da ertelenmesine yönelik bir karar verir. (İİK m 97/1, c.2) İcra mahkemesi erteleme isteminin kötü niyetle yapıldığı kanısına varırsa istemi reddeder. Takibin ertelenmesine yönelik karar verirse de 3. Kişiden teminat alınır. (İİK m 97/3). İcra mahkemesinin takibin devamına yönelik verdiği karar kesindir.(İİK m 97/5). Bu karara karşı kanun yoluna gidilemez.

İstihkak Davası

Çekişmeli malların hacizden kurtarılması için üçüncü kişi tarafından haciz koyduran alacaklıya karşı açılan davaya İstihkak Davası denir. Niteliği itibariyle bir olumlu tespit davasıdır. İstihkak davasında üçüncü kişinin haczedilen mallar üzerinde iddia ettiği hakları (mülkiyet, rehin vb.) tespit edilir.

Görevli mahkeme icra mahkemesidir. Yetkili mahkeme ise söz konusu takibin yapıldığı yer mahkemesi ile davalının yerleşim yeri mahkemesidir. Dava bu iki mahkemeden birinde açılabilir (İİK m.4, 50 HMK m. 5,6).

İstihkak davasında davacı, haczedilen mal üzerinde hak iddia eden üçüncü kişidir. Davalı ise haciz koyduran alacaklıdır. Ancak eğer borçlu üçüncü kişinin istihkak iddiasına itiraz etmişse, borçlu da davalı olur.

Üçüncü kişi, icra mahkemesinin takibin ertelenmesine ya da devamına yönelik verdiği kararın tebliği veya tefhiminden itibaren 7 gün içerisinde icra mahkemesinde istihkak davası açabilir. Süresi içerisinde dava açmazsa iddiasından vazgeçmiş sayılır.

Ancak bu sadece alacaklıya karşı geçerlidir. Üçüncü kişi, borçluya karşı sebepsiz zenginleşme davası açabilir. (Atfen: Ercan, 2016, s.157 (Kuru, vd. İcra, 2005, s.319)).

İstihkak davasının açılabilmesi için öncelikle bir haczin olması gerekir. Haczin türü önemli değildir. Geçerli bir haciz yokken istihkak davası açılırsa usulden reddedilir. Yargıtay geçerli bir haczin bulunmasını, istihkak davalarında “özel bir dava koşulu” olarak görmekte ve bunun yargılamanın her aşamasında mahkemece resen gözetilmesi gerektiğini kabul etmektedir (YG. 8. HD 13.01.2015 E. 2014/13676, K. 2015/311).

İstihkak davası genel hükümlere göre görülür. Basit yargılama usulü uygulanır (İİK m. 97/11) Dava ivedilikle sonuçlandırılır. “Bu sebeple istihkak davası adli tatilde de görülebilir” (Atfen: Ercan, 2016, s.158 (Muşul. İstihkak Davası, 2015, s.287)).

İcra mahkemesi davanın kabulüne karar verip de dava üçüncü kişi lehine sonuçlanırsa, malın üzerindeki haciz kaldırılır. İstihkak iddiasına itiraz eden alacaklı veya borçlunun kötü niyetli olduğu saptanırsa onların aleyhine haczedilen malın değerinin yüzde on beşinden az olmamak üzere tazminata hükmedilir.

İcra mahkemesi davacıyı haksız görürse davanın reddine karar verir. Davanın reddiyle beraber haczedilen malların üçüncü kişiye ait olmadığı tespit edilmiş olur. İstihkak davası reddedilince, daha önce takibin durdurulmasına karar verilmişse gecikmeden dolayı doğan zararın giderilmesi amacıyla davacı, tahsil edilmesi geciken miktarın yüzde yirmisinden az olmamak üzere tazminata mahkûm edilir.

İstihkak davası sonucunda icra mahkemesinin verdiği karar maddi hukuk açısından kesin hüküm oluşturur. Karara karşı kanun yolları açıktır.

2.5.2. Malın 3. Kişinin Elinde Bulunması

Üçüncü kişinin elinde bulunan bir malın borçluya ait olduğu iddia edildiğinde icra müdürü o malı haczeder. Ancak malı yedi emin olarak üçüncü kişide bırakır. Üçüncü kişinin istihkak iddiasında bulunması üzerinde İcra müdürü alacaklıya yedi gün içerisinde üçüncü kişiye karşı istihkak davası açmasını bildirir. Alacaklı istihkak davası açmak için icra müdürünün yedi günlük süreyi bildirmesini beklemek zorunda değildir.

Alacaklı süresinde dava açmazsa üçüncü kişinin istihkak iddiasını kabul etmiş sayılır ve hacizli malın üzerindeki haciz kalkar. Alacaklı süresinde davayı açıp davayı kazanırsa hacizli mal üçüncü kişiden alınır ve alacaklının talebi üzerinde satılarak alacaklının alacağı ödenir. Alacaklı davayı kaybederse malın üstündeki haciz kalkar.

2.6. BORCUN TAKSİTLE ÖDENMESİ

Borçlu hacizden önce veya sonra borcunu taksitle ödemek isteyebilir. Ancak hacizden önce veya sonra taksitlendirme yapılabilmesi için alacaklının rızası gereklidir. Şayet alacaklı ile borçlu anlaşırса diledikleri gibi bir taksitlendirme sözleşmesi yapabilirler. Hacizden önce yapılan taksit sözleşmesi, sözleşme ihlal edilinceye kadar haciz isteme süresini durdurur.

Hacizden sonra borçlu İİK m. 111 kapsamında borcunu taksitlendirmek isterse, alacaklının rızası olmadan icra dairesi taksitlendirmeyi yapar. İİK m. 111 kapsamında taksitlendirme yapılabilmesi için, haczin gerçekleşmiş olması gerekir. Buna göre bir taksit borcun dörtte birinden aşağı olmamak üzere, borçlu ilk taksiti peşin, diğer taksitleri de aydan aya öder.

Taksitlerden biri zamanında ödenmezse icra işlemleri ve süreler kaldıkları yerden işlemeye devam eder. Taksitlendirme yapıldıktan sonra borçlu şayet sözleşmeyi ihlal ederse, alacaklının şikâyeti üzerine 3 aya kadar hapisle tazyik olur. Ancak hapis cezası tatbik edilmeye başlandıktan sonra borcun tamamını ya da o tarihe kadar icra dairesinin vizesine yatırılması gereken tutarı öderse tahliye edilir. Bu madde kapsamında taksitlendirme yapmak kimi zaman borçlulara cazip gelebilir. Ancak ihlali durumunda hapis cezası olmasından dolayı dikkat edilmesi gereken riskli bir durumdur.

Üçüncü Bölüm

SATIŞ VE PARALARIN ÖDENMESİ VEYA PAYLAŞTIRILMASI

3.1. SATIŞ

3.1.1. Genel Bilgiler

Para alacakları için genel haciz yolu ile takipte, icra dairesi alacaklının para alacağına kavuşması için uğraşır. Alacaklının alacağı para olarak ödenir. Haczedilen malların mülkiyet hakkı alacaklıya verilemeyeceğinden dolayı bunların paraya çevrilmesi gerekir. Bu nedenle haciz işlemi kesinleştikten sonra haczedilen malların satılarak paraya çevrilmesi ve bu para ile alacaklının alacağına verilmesi gerekir.

Paraya çevirme işlemi para dışındaki haczedilenler içindir. Şayet haczedilen para ise bu para direk borçlunun borcundan düşülür.

3.1.2. Satış Talebi

Satış işleminin yapılabilmesi için satış istemeye hakkı olan alacaklının satış talebinde bulunması gerekir. Satış talebi icra dairesine yapılır. Yetkili icra dairesi haciz işlemini yapan icra dairesidir.

Alacaklı satış talebinde bulunurken satış giderlerini icra dairesine peşinen öder. Aksi takdirde satış talebinde bulunmamış sayılır. Alacaklının satış talebini kanunda belirtilen sürelerde yapması gerekir. Bu taşınırlar için 6 ay taşınmazlar için bir yıldır. Süresinde satış talebinde bulunmazsa malın üstündeki haciz kalkar.

3.1.3. Taşınırların Satılması

Borçluya ait haczi kesinleşmiş taşınır malların satılması için alacaklının haczin kesinleştiği tarihten itibaren altı ay içerisinde satış istemesi gereklidir. Alacaklı süresinde satış talebinde bulunduktan sonra icra dairesi iki ay içerisinde taşınır malları satışa çıkarır. Taşınır mallar kural olarak açık arttırma usulü ile satılır. Ancak kanunda belirtilen bazı istisnai durumlarda pazarlık usulü ile de satılabilirler. Buna göre;

- İlgililerin tamamı istiyorsa,
- Borsa ya da piyasada satım değeri bulunan kıymetli evrak veya diğer mallar için o günün piyasasındaki kayıtlı fiyatı teklif edilmişse

- Arttırma sırasında değerini bulmamış olan altın veya gümüş için kıymeti verilmişse
- Korunması masraflı veya değeri hızla düşen mallar ise
- Hacizli malın değeri 2019 yılı itibariyle 4.566 TL'yi geçmiyorsa pazarlık usulü ile satış gerçekleştirilebilir.

Arttırma ile satış, arttırmaya hazırlık ve arttırmanın yapılması olarak iki aşamada gerçekleşir.

Arttırmaya Hazırlık

Bu aşamada, arttırmanı yapılacağı yer, gün ve saat satışın yapılacağı günden önce icra dairesi tarafından ilan edilir. İlanda ayrıca satılacak malın cinsi, önemi, tahmini değeri, bulunduğu yer; ikinci arttırmaya gerek duyulması halinde ikinci arttırmanın yapılacağı gün, saat ve yer, ayrıca masraflarının karşılanması halinde arttırma şartnamesinin ilgililere verileceği belirtilir. Malla ilgili ayrıntılar arttırma şartnamesinde belirtilir.

Satış ilanı elektronik ortamda da yapılır. Arttırmaya hazırlık işlemleri tamamlandıktan sonra arttırma yapılır.

Arttırmanın Yapılması

Birinci arttırma elektronik ortamda teklif verme işleminden on gün sonra yapılır. Arttırma sırasında üç defa bağırıldıktan sonra elektronik ortamda verilen en yüksek teklif de değerlendirilir. En yüksek miktarı veren kişiye ihale edilir. Ancak en yüksek miktar malın takdir edilen değerinin %50sinden az olamaz. Birinci arttırmada satış gerçekleşirse bedeli icra dairesinin veznesine yatırılır ve mal teslim edilir. Birinci arttırmada şartlar gerçekleşmez ve mal satılmazsa ikinci arttırma yapılır.

İkinci arttırma için elektronik ortamda pey verme işlemi birinci arttırmanın bitişinden en az 5 gün sonra başlar. En az on gün sonra belirlenen ikinci arttırmadan önceki gün sona erer. İkinci arttırma da birinci arttırmadaki usulle gerçekleşir. Mal satılırsa bedeli icra dairesinin veznesine yatırılıp mal alıcıya teslim edilir Mal satıldığında bedeli peşin alınır. Ama icra müdürü alıcının bedeli ödemesi için ona yedi günlük süre de verebilir. Ancak mal satılamazsa ya da satılıp da bedeli süresinde

ödenmezse satış düşer. İcra memuru ihaleyi fesheder. Alacaklının yeniden satış talebinde bulunması gerekecektir.

3.1.4. Taşınmazların Satılması

Haczedilmiş taşınmazların satılması için alacaklının haciz tarihinden itibaren bir yıl içerisinde satış talebinde bulunması gerekir. Alacaklının talebinden sonra üç ay içerisinde icra müdürünün malı satışa sunması gerekir. Taşınmazlar sadece konkordato durumunda pazarlıkla satılabilir. Bunun dışında pazarlık usulü ile satılamazlar. Sadece artırma usulü ile satılabilirler. Taşınmazların satışı da tanışıklar gibi artırmaya hazırlık ve artırma olarak iki aşamada gerçekleşir.

Artırmaya Hazırlık

Taşınmazlarda artırmaya hazırlık aşaması dört işlemin gerçekleşmesiyle oluşur.

Birinci işlem açık artırma ilanıdır. Satış talebini alan icra dairesi satıştan en az bir ay önce taşınmaz için ilan vermelidir. İlanın içeriği taşınmazlarınki ile aynıdır. İlan alacaklıya ve borçluya tebliğ edilir. Gazeteye ilan verilmesi de tebligat yerine geçer.

İkinci işlem artırma şartnamesinin hazırlanmasıdır. İlanda taşınmazla ilgili sınırlı bilgilere yer verilir. Detaylar artırma şartnamesinde belirtilir. Artırma şartnamesi icra müdürlüğü tarafından hazırlanıp satıştan en az on gün önce icra dairesinde herkesin görebileceği bir yere asılır. İhalede malı alan kişi artırma şartnamesine göre değerlendirir. Esaslı bir hata olması durumunda ihalenin feshi istenebilir.

Üçüncü işlem mükellefiyetler listesinin hazırlanmasıdır. Artırma şartnamesinde mükellefiyetlerin belirtilmesi için icra müdürlüğünün önceden bu listeyi hazırlaması gerekir. Mükellefiyetler listesi taşınmaz üzerinde hak sahibi olanların listesidir. Liste icra müdürlüğünün tapu sicilindeki araştırması sonucu hazırlanır. Mükellefiyetler listesi hazırlandıktan sonra alacaklılara borçluya bildirilir. Üç gün içerisinde itiraz edilmezse liste kesinleşir. Ancak itiraz yapılırsa istihkak prosedürü uygulanır.

Son işlem de kıymet takdiridir. İcra müdürü taşınmaz mal için bir kıymet takdiri belirler. Kıymet takdiri belirlenirken mükellefiyetler dikkate alınır. Rapor

hazırlandıktan sonra ilgililere bildirilir. Rapora karşı çıkan ilgililer icra mahkemesinden şikâyet yoluna başvurabilirler. Şikâyet için süre raporun tebliğ tarihinden itibaren yedi gündür. Bu hak düşürücü süredir. Süresinde şikâyet edilip giderler yatırıldıktan sonra icra mahkemesi dosyayı inceler. Bilirkişi atar. İnceleme sonunda icra mahkemesi karar verir. Verdiği karar kesindir.

Bu işlemler tamamlandıktan sonra artırma aşamasına geçilir.

Artırmanın Yapılması

Taşınmazlar için yapılacak artırma da elektronik ortamda teklif verme işlemiyle başlar. Artırma tarihinden yirmi gün önce başlayıp öncesindeki gün sona erer. Artırma günü icra memuru üç defa bağırır ve teklifler değerlendirilir. En yüksek parayı teklif edene verilir. En yüksek teklif malın kıymet takdirinin %50'sinden az olamaz. Ayrıca giderlerinden karşılanmış olması gerekir. Birinci artırmada satış yapılırsa bedel icra dairesinin veznesine yatırılır ve ihale sona erer. İcra müdürü gerekirse alıcıya bedeli ödemesi için 10 günlük süre verebilir. Bedel ödenmezse tamamlayıcı ihale yapılır. Tamamlayıcı ihalede şartlar gerçekleşmezse ya da bedel ödenmezse satış düşer.

Birinci artırmada şartlar gerçekleşmezse ikinci artırma yapılır. Birinci artırmadan en az 5 gün sonra başlayıp en az yirmi gün sonra belirlenen ikinci artırma gününden önceki gün sona erer. İkinci artırmada şartlar gerçekleşir ve satış yapılırsa ve bedel ödenirse mal alıcıya teslim edilir ve tapuya tescili yapılır. Bedeli ödenmezse tamamlayıcı ihale yapılır. Tamamlayıcı ihalede bedel ödenirse satış gerçekleşir ve ihale sona erer. Ancak ikinci artırmada da şartlar gerçekleşmezse ya da tamamlayıcı ihale yapıp şartlar gerçekleşmezse ya da satış yapıp bedeli ödenmezse satış düşer. İcra memuru ihaleyi fesheder ve alacaklının yeniden satış istemesi gerekir.

3.1.5. Haczedilen Alacakların Paraya Çevrilmesi

Takip borçlusunun üçüncü kişilerde alacağı olabilir. Bu durumda alacağın devri gerçekleşir ve üçüncü kişi borcunu takip alacaklısına ödeyecektir. Alacak oranında takip borçlusunun borcu ödenmiş sayılır. Alacaklı üçüncü kişideki alacağın tahsili için on a karşı takip yoluna başvurabilecektir.

Takip borçlusunun üçüncü kişideki alacağı bir kambiyo senedi ise icra dairesi protesto çekerek senedi tahsil eder.

3.1.6. İhalenin Feshi

İhale yapıldıktan sonra şartları oluştuğunda ihale feshedilebilir. Kanunda belirtilen sebeplerin oluşması halinde ihalenin feshi söz konusu olabilir. Buna göre;

- İhaleye hazırlık döneminde yolsuzluk yapılmışsa,
- İhaleye fesat karıştırılmışsa,
- Alıcı esaslı hataya düşmüşse,
- İhalenin gerçekleşirken bir yolsuzluk yapılmışsa ihale feshedilebilir.

Kural olarak İhalenin feshi için süre ihalenin yapıldığı günden itibaren yedi gündür. İhale tarihinde sebeplerin öğrenilmiş olduğu varsayılır. Ancak bunun istisnaları vardır. Kanunda sayılmış olan üç durumda 7 günlük süre ihale tarihinden itibaren değil sebebin öğrenildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Buna göre;

- Satış ilanı gerekli ilgililere tebliğ edilmemişse,
- İhale konusu malın esaslı niteliklerinde hataya düşülmüşse
- İhaleye fesat karıştırıldığı sonradan öğrenilmişse, sebebin öğrenildiği tarihten itibaren 7 gün içerisinde ihalenin feshi için başvurulmalıdır. İhalenin feshi için nihai süre ihalenin yapıldığı tarihten itibaren 1 yıldır.

İhalenin feshini borçlu, alacaklı, tapu sicilindeki ilgililer ve ihaleye pey sürmek üzere iştirak edenler şikâyet yoluyla icra mahkemesinden isteyebilirler. İcra mahkemesi talep tarihinden itibaren 20 gün içerisinde gerekli incelemeleri yapıp ihalenin feshi talebinin kabulü veya reddi şeklinde karar verir.

İcra mahkemesinin yaptığı inceleme sonucunda fesih talebini yerinde göremeyip ihalenin feshi talebini reddetmesi durumunda talepte bulunan kişi ihale bedelinin %10'u tutarında bir para cezasına mahkûm edilir. Ancak talebi yerinde görür ihalenin feshi talebi kabul edildiğinde ihalenin feshine karar verir. Fesih kararının kesinleşmesiyle birlikte alıcının mal üzerindeki mülkiyet hakkı son bulur. İhale konusu bir taşınmaz ise ve tapudan tescil yapılmışsa tescil iptal edilir. Alıcının ödemiş olduğu para da alıcıya iade edilir. Kararın kesinleşmesinden önce şayet üçüncü kişiler mal

üzerinde iyi niyetle hak kazanmışlarsa onların hakkı korunur. Kararın kesinleşmesinden sonra alacaklı yeniden satış isterse mal yeniden satışa çıkarılır.

3.2. PARALARIN ÖDENMESİ VEYA PAYLAŞTIRILMASI

3.2.1. Genel Bilgiler

Paraların ödenmesi ile paraların paylaşılması birbirinden farklı kavramlardır. Takipte bir tane alacaklı varsa paralar ödenir. Fakat birden fazla alacaklı varsa paralar paylaşılır. Bu aşamaya geçmek için haczedilen malların tamamının satışının gerçekleşmiş ve bedellerinin icra dairesinin veznesine girmiş olması gerekir. Ancak istisna olarak hacizli malların bir kısmı satıldıktan sonra elde edilen para icra müdürü tarafından alacaklılara paylarına göre avans olarak dağıtılabilir (İİK m 138/1). Ödeme veya paylaşma işlemini icra müdürü, talebe gerek olmaksızın kendiliğinden yapar.

3.2.2. Sıra Cetveli

Bir hacze aynı dereceden birden çok alacaklı iştirak ettiğinde satıştan elde edilen para alacaklıların tamamının alacağını karşılamaya yetmemesi durumunda icra müdürü bir sıra cetveli hazırlar. Sıra cetveli yapılmadan ve yapıldıktan sonra da kesinleşmeden paralar ödenemez. Sıra cetveli hazırlanırken ilk sırada kamu alacaklıları, ikinci sırada rüçhan alacaklıları, üçüncü sırada imtiyazlı alacaklılar, dördüncü sırada imtiyazsız alacaklılar yer alır. Bir sıradaki alacaklıların alacağı tam olarak ödenmeden sonraki sıradakilere ödeme yapılmaz. Aynı sırada bulunan alacaklılar eşit haklara sahip olup payları oranında her birine ödeme yapılır. Sıra cetveli hazırlandıktan sonra bütün ilgililere tebliğ edilir.

Sıra cetveli ilgililere tebliğ edildikten sonra itiraz ve şikâyet için yedi günlük süre vardır. Yedi günlük süre içerisinde kimse itiraz veya şikâyet yoluna başvurmazsa sıra cetveli kesinleşir.

Şikâyet

Sıra cetveline şikâyet yoluna alacaklı ve borçlu başvurabilirler. Şikâyet icra mahkemesine yapılır. İcra müdürünün kanuna aykırı hareket etmesi nedeniyle ya da alacaklının istediği sıraya kabul edilememesi nedeniyle şikâyet yoluna başvurulur.

Sıra cetvelinin tebliğinden itibaren 7 gün içerisinde şikâyet yoluna başvurulması durumunda inceleme sonuçlanıncaya kadar paraların paylaşılması ertelenir. Şikâyet kabul edilirse icra müdürü sıra cetvelini yeniden düzenler. Yeniden düzenlenmesinden sadece şikâyette bulunan alacaklı değil bütün alacaklılar yararlanır.

İtiraz

İtiraz yoluna sadece alacaklılar başvurabilirler. İtiraz genel mahkemelere yapılır. Bir alacaklı sıra cetvelinde bulunan başka bir alacaklının alacak miktarına ya da sırasına itiraz etmek istiyorsa genel mahkemede itiraz davası yoluna başvurabilir.

Sıra cetvelinin tebliğinden itibaren 7 gün içerisinde itiraz davası açılması durumunda paraların paylaşılması dava sonuçlanıncaya kadar ertelenir. Davanın davacı lehine sonuçlanması durumunda bundan sadece davayı açan alacaklı yararlanır. Aynı sırada bulunup dava açmayanlar yararlanamazlar.

3.2.3. Borç Ödemeden Aciz Belgesi

Paraların paylaşılması aşamasında borçlunun satılan mal ve haklarının alacaklının alacağına tamamını karşılamaya yetmemesi durumunda ödenmeyen kısım için icra dairesi tarafından bir aciz belgesi hazırlanır. Bu hiçbir harca ve resme tabi değildir. Bunun bir nüshası alacaklıya, bir nüshası borçluya verilir. Ayrıca her il merkezinde Adalet Bakanlığının belirlediği bir icra dairesi tarafından tutulan özel sicile kaydedilmesi için o icra dairesine gönderilir.

Aciz belgesi geçici aciz belgesi ve kesin aciz belgesi olarak ikiye ayrılır. Haciz aşamasında borçlunun malları haczedilip kıymet takdiri yapıldıktan sonra malların alacağına tamamını karşılamaya yetmeyeceği anlaşılırsa geçici aciz belgesi hazırlanır. Takip sonucunda satılan mallar alacağına tamamını karşılamaya yetmezse ödenmeyen kısım için alacaklıya verilen belge kesin aciz belgesidir.

3.2.4. Borç Senedinin Geri Verilmesi

Borçlu borcunu kısmen veya tamamen icra dairesine ödediğinde, icra dairesi ödeme yapılan kısım kadar borçluyu borcundan ibra ettiğine dair işlem yapmalıdır. Alacaklı ödemesinin bir kısmını aldığı anda icra müdürlüğünde bulunan borç senedini icra müdüründen alabilir. Ancak icra müdürü, borçlu tarafından ödeme yapılan tutarı

senet üzerine yazar. Alacaklının alacağının tamamı ödendiğinde, icra müdürü borç senedini borçluya geri verir (İİK m 144).

SONUÇ

Para alacakları için genel haciz yolu ile ilamsız takip süreci, alacaklının takip talebini icra dairesine vermesiyle başlar. Haciz işlemleriyle devam edip satış ve paraların paylaşılmasıyla sona erer.

Süreç içerisinde tarafların uymak olduğu kurallar ve süreler vardır. Bunlara uymamak hak kayıplarına neden olabilir. Bununla beraber ek masraflar çıkarabilir.

Süreç içerisinde itirazın iptali, itirazın kaldırılması, borçtan kurtulma, menfi tespit, istirdat ve istihkak davaları gibi mevcuttur. Borçlu veya alacaklının süreci kendi yararına tamamlayabilmesi için tüm sürece hâkim olması hepsi hakkında bilgi sahibi olması gerekir.

Takibin son aşamalarından biri olan ihale kısmı da yine pek çok detay içerir. Hak kaybı yaşanmaması adına ihaleyle ilgili her şey ilgililer tarafından bilinmelidir.

Yukarıda anlatılanlar sadece para alacaklarıyla ilgili süreci konu almaktadır. Bunun dışında kambiyo senetleri, rehinin paraya çevrilmesi, kiralanın taşınmazın tahliyesi, ilamlı icra, konkordato konuları da toplum açısından önem taşıyan takip hukuku konularıdır. Bunlar için de ek çalışmalar yapılabilir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- **İcra ve İflâs Kanunu**, <http://www.mevzuat.gov.tr/> (erişim tarihi: 02.03.2019).
- İsmail Ercan, **İcra İflâs Hukuku**, Kuram Yayınları, İstanbul 2016.
- Kuru, Baki; Arslan, Ramazan ve Yılmaz, Ejder. **İcra İflâs Hukuku Ders Kitabı**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.
- Kuru, Baki. **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.
- **Makaleler**, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/>. (erişim tarihi: 04.03.2019).
- Muşul, Timuçin. **İcra ve İflas Hukuku Temel Bilgiler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012.
- Özkan, Hasan. **İlamsız Takip**, Legal Yayınları, İstanbul, 2013.
- Pekcanitez, Hakan; Atalay, Oğuz ve Özekes, Muhammet. **İcra İflâs Hukuku Temel Bilgiler**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017.
- Polat, Metin. **İlamsız İcra Takibi Nasıl Yapılır**, <https://metinpolat.av.tr/>. (erişim tarihi: 05.03.2019).
- Yılmaz, Ejder. **Hukuk Sözlüğü**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2002.